

**NAJDÔLEŽITEJŠIE
UKAZOVATELE EURÓPSKA
NADÁCIA PRE ODBORNÉ
VZDELÁVANIE V ROKU 2004**

EURÓPSKA NADÁCIA PRE ODBORNÉ VZDELÁVANIE

JE STREDISKOM ODBORNÝCH POZNATKOV EURÓPSKEJ ÚNIE, KTORÉ
PODPORUJE REFORMU ODBORNÉHO VZDELÁVANIA A PRÍPRAVY
V TRETÍCH KRAJINÁCH V RÁMCI PROGRAMOV EÚ PRE VONKAJŠIE VZŤAHY

KDE NÁS NÁJDETE

Viac informácií o našej činnosti, oznámenia o
Verejných súťažiach a pracovných príležitostiach
nájdete na našej internetovej stránke: www.etf.eu.int

Ďalšie informácie získate na tejto adrese:

External Communication Unit
European Training Foundation
Villa Gualino

Viale Settimio Severo 65

I – 10133 Torino

E info@etf.eu.int

T +39 011 630 2222

F +39 011 630 2200

**NAJDÔLEŽITEJŠIE
UKAZOVATELE
EURÓPSKA NADÁCIA
PRE ODBORNÉ VZDELÁVANIE
V ROKU 2004**

Tento dokument je preklad. V prípade nejasností súvisiacich so správnosťou a vernosťou informácií v texte je smerodajné to, čo je uvedené v originálnej anglickej verzii.

Viac doplňujúcich informácií o Európskej únii je k dispozícii na Internete. Dostupné sú cez server Europa (<http://europa.eu.int>).

Katalogizačné údaje nájdete na konci tejto publikácie.

Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2005

ISBN 92-9157-441-4

© Európske spoločenstvá, 2005

Rozmnožovanie je povolené len so súhlasom autora.

Printed in Belgium

...sultivo dell'ETF è composto
...perti di formazione
...dei paesi membri dell'Unione
...paesi partner (i partner
...i Balcani occidentali, i Nuovi
...ndenti e la Mongolia, i futuri
...tri dell'Unione Europea), da
...di parti sociali e da membri di
...ntestazioni internazionali.
...mpete principale è fornire
...azioni all'ETF e al suo Consiglio
...azionale riguarda alla
...a programma di lavoro
...a il dibattito è
...zione sulla
...zione nel

OBIE

- Esami
sistem
paesi p
internazi
1995
- Identificare
dovranno afi
successivo al
del lavoro e al
d'istruzione e fi

PREDSLOV

Rok 2004 vstúpi do dejín ako míľnik európskej integrácie. Európska únia po viac ako desaťročí intenzívnych príprav privítala v máji osem krajín zo strednej a východnej Európy spolu so stredomorskými ostrovmi Maltou a Cyprom.

Európskej nadácii pre odborné vzdelávanie (ETF) priniesol rok 2004 ďalšie zmeny vo veľmi praktickej rovine. Došlo k zmene vedenia, keď Muriel Dunbarová v júli prevzala žezlo od Petra de Rooija, ktorý riadil agentúru v prvých desiatich rokoch jej existencie. Koncom roka 2004 prevzala kormidlo v Bruseli nová Komisia, v ktorej sú aj členovia z bývalých partnerských krajín ETF.

Rok 2004 bol tiež rok, v ktorom nadobudol konkrétnejšiu podobu aj nový politický rámec zahraničných vzťahov EÚ. Z novej Európskej politiky dobrých susedských vzťahov v spojení so stále sa prehľbujúcim zameraním na rozvoj ľudských zdrojov vyplýva pre ETF stále významnejšia úloha.

Táto publikácia ilustruje, ako rýchlo ETF rozpracovala dôsledky týchto zmien pre svoju činnosť v roku 2004. Predstavuje viac ako len krátky pohľad na starostlivú prácu agentúry. Je aj výhľadom do budúcnosti preto, že ilustruje úsilie, vďaka ktorým bolo rozšírenie v roku 2004 také úspešné, a spôsoby, prostredníctvom ktorých možno získané poznatky z tohto procesu využiť pri ďalšom rozvoji Európy a susediacich regiónov.

Európska únia nie je izolované spoločenstvo. Musí byť v interakcii s krajinami, ktoré by mali tvoriť „okruh jej priateľov“. Či už je najvýznamnejším cieľom spolupráce budúce rozšírenie Európskej únie alebo nie, máme nesmierny podiel na sociálnom, politickom a hospodárskom rozvoji našich susediacich krajín. A pretože ich rozvoj vo veľkej miere závisí od rozvoja ich ľudských zdrojov, nesieme zodpovednosť a máme záujem o neustálu podporu zlepšovania ich systémov školstva a odborného vzdelávania všetkými prostriedkami, ktoré dokážeme poskytnúť.

Európska nadácia pre odborné vzdelávanie v rokoch pred rokom 2004 ukázala, ako dokáže spojiť vedomosti a skúsenosti 15 členských štátov v prospech desiatich prístupujúcich krajín. Dnes môže do svojej studnice zdrojov pridať z týchto krajín skúsenosti z prvej ruky. Pozícia ETF pri podpore Európskej únie v jej pomoci pri rozvoji ľudských zdrojov v krajinách susediacich s EÚ je lepšia ako kedykoľvek v minulosti.

Ján Figel'

Komisár EÚ pre školstvo, odborné vzdelávanie, kultúru a viacjazyčnosť

Fotografia: ETF/B. Diewald

Ján Figel', komisár EÚ pre školstvo, odborné vzdelávanie, kultúru a viacjazyčnosť

ÚVOD

Fotografia: ETF/F. Decorato

Muriel Dunbarová, riaditeľka ETF

Po nástupe do funkcie riaditeľky Európskej nadácie pre odborné vzdelávanie (ETF) 1. júla vítam túto príležitosť upriamiť pohľad na činnosť nadácie v roku 2004. Takéto zamyslenie nad minulosťou je hodnotný nástroj, ktorý pomáha pri určení smeru ďalšieho postupu. Netreba dodávať, že je to obzvlášť užitočným nástrojom pre nového riaditeľa.

Niekoľko predchádzajúcich rokov bolo poznačených konfrontáciou a konfliktmi, z ktorých niektoré postihli aj regióny, v ktorých ETF pôsobí. Činnosť medzinárodného spoločenstva v snahe o zaistenie mieru a o opätovné vybudovanie štruktúry poškodených spoločenstiev však bola povzbudením.

Európska únia zohrávala kľúčovú úlohu v tomto spoločenstve. Usilovala sa pomôcť svojim blízkym aj vzdialenejším susedom, aby mohli spoločne žiť v pokoji a rozvíjať silné a stabilné ekonomiky. Tento proces je povzbudením pre mier a stabilitu, šírenie demokratických hodnôt a znamená tiež otváranie nových trhov pre tovary a služby. Pomáha pri tvorbe pracovných miest zväčšovaním príležitostí pre ľudí priamo doma, pomáha pri uvoľňovaní migračných tlakov a sociálnych nepokojov.

V roku 2004 ETF naďalej prispievala do tohto procesu. Pôsobila ako európska inštitúcia bok po boku s členskými štátmi EÚ i s ďalšími významnými hráčmi, ako je OSN, Svetová banka a OECD. Pri svojom pôsobení v rámci politiky EÚ nadácia ETF podporovala všetky partnerské krajiny pri napredovaní k sociálnej a hospodárskej stabilite.

Rozvíjanie flexibilného trhu práce, ktorého základom je kvalifikácia zodpovedajúca súčasným požiadavkám, je významným faktorom tohto pokroku. Využitím vlastných poznatkov a skúseností i poznatkov a skúseností z 25 členských štátov EÚ a ďalších medzinárodných organizácií ETF pokračovala v poskytovaní poradenstva a usmerňovaní politických činiteľov v partnerských krajinách, aby im pomohla reagovať na túto náročnú výzvu.

Na ďalších stranách poukážeme na niektoré oblasti činnosti ETF za minulý rok a na pokrok, ktorý sme za toto obdobie dosiahli. Prvá časť dokumentu vykresľuje scénu, na ktorej ETF pôsobí: Európska únia – rozšírená o desať nových členských štátov, bývalé partnerské krajiny ETF – v globálnej ekonomike, ktorá si vyžaduje neustále prispôsobovanie ponuky a dopytu po rôznych kvalifikáciách. Takéto prispôsobovanie možno dosiahnuť iba uplatňovaním sústavného vzdelávania a zvyšovania kvalifikácie v dodnes nevídanom rozsahu.

Po úvodnej časti nasledujú ukážky z činnosti ETF v roku 2004. Skladanie účtov z našej analytickej práce, naše inventarizačné zadania, pilotné aktivity i angažovanosť na programe Tempus aspoň orientačne načrtávajú široký okruh technických problémov, s ktorými musíme zápasiť na ceste k sociálnemu a hospodárskemu rastu a stabilite. Ukazujú súčasne aj rozsah úloh, ktoré čakajú naše partnerské krajiny.

Povzbudivé výsledky potvrdzujú, že na rozvoji vedomostí a kvalifikácie naozaj záleží. Intenzívnou prácou na rozvíjaní najcennejších zdrojov, ktoré môžeme riadiť – ľudských zdrojov – sa dosahuje pokrok na ceste k zvýšeniu stability a prosperity nielen v rámci EÚ, ale takisto aj v jej susedstve, na území siahajúcom ďaleko za hranice Európskej únie.

Muriel Dunbar

Riaditeľka, Európska nadácia pre odborné vzdelávanie

MENIACA SA POLITICKÁ SCÉNA

Dobří susedia

V roku 2004 Európska únia dokázala to, čo by sa iba pred 15 rokmi zdalo úplne nemožné. Zbúrala hranicu, ktorá pol storočia rozdeľovala Európu. Desať bývalých krajín východného bloku sa stalo riadnymi členmi Únie.

Napriek tomuto rozšíreniu Európa aj naďalej znamená viac ako to, čo vymedzujú hranice Európskej únie. V globálnej ekonomike nemôže Európska únia zostať v izolácii. Dobří susedia je imperatív pre rozvoj stability a prosperity. EÚ preto žije v neustálom dialógu a interakcii so skupinou susediacich krajín, ktorá je z kultúrneho hľadiska veľmi rôznorodá.

EÚ zohrávala a naďalej zohráva ústrednú rolu pri medzinárodnej podpore politických a hospodárskych reforiem a pri posilňovaní stability na **Západnom Balkáne**. V tomto regióne ešte stále zostáva veľa práce, avšak situácia sa za niekoľko posledných rokov zmenila. Demokratické systémy zaznamenali významný pokrok a všetky krajiny sú odhodlané približovať sa k Európskej únii. EÚ je s veľkým odstupom najvýznamnejším darcom pomoci pre Západný Balkán.

*Rozšírenie EÚ v máji 2004
prinieslo zmeny a nové výzvy*

EÚ má záujem predovšetkým o to, aby sa **Stredomorie** nestalo geostrategickou čiarou zlomu medzi úspešnými a menej úspešnými ekonomikami a medzi rôznymi spoločensko-politickými systémami. Európski lídri sa pokúšajú o prehĺbenie dialógu a rozvíjanie politického a hospodárskeho partnerstva s krajinami Severnej Afriky, blízkeho Stredného Východu aj so vzdialenejšími partnermi. Partnerský program Euromed si kladie za cieľ vytvoriť zónu mieru a stability založenú na spoločných hodnotách a vybudovať región vzájomnej prosperity zóny voľného obchodu a spoločného trhu s krajinami stredomorského regiónu.

Fotografia: Fotoknížnica Európskej únie

Okruh priateľov

Európska politika dobrých susedských vzťahov (skrátene ENP) je priame politické vyústenie snáh predchádzajúcej Komisie o aktívnu podporu toho, čo bývalý predseda EÚ Romano Prodi nazýval „okruh priateľov“ Európskej únie. Jeho cieľmi sa bude riediť spolupráca so všetkými partnerskými krajinami ETF, okrem krajín s perspektívou prístúpenia, Ruskej federácie a Strednej Ázie, pričom sem patria aj kaukazské krajiny.

Jeho ciele sú:

- spoločne využívať výhody rozšírenia namiesto vytvárania nových deliacich čiar v Európe a okolo Európy;
- presadzovať zásady dobrého riadenia a reforiem;
- vytvoriť takzvaný „okruh priateľov“ — zónu mieru, stability a prosperity založenú na spoločných uznávaných hodnotách a spoločných záujmoch.

Na tomto mieste je dôležité vyzdvihnúť, že medzi ciele ENP nepatrí ďalšie rozširovanie EÚ. Navyše ENP nenahrádza súčasné právne a inštitucionálne dohody, ako sú asociačné dohody, ani rámcové programy, ako je Barcelonský proces.

Rozšírená Európska únia musí aj naďalej venovať pozornosť svojim strategickým vzťahom s krajinami bývalého Sovietskeho zväzu vo **východnej Európe a Strednej Ázii**. Je v záujme každého, aby sa predišlo vzniku novej deliacej čiary v Európe. EÚ podporuje hospodárske politické zmeny v tejto časti sveta prostredníctvom programu Tacis. Služi na podporu inštitucionálnych a administratívnych reforiem, súkromného sektora a na znižovanie chudoby. V minulosti už účinne napomáhal zmierňovanie napätia a strachu.

Tieto programy špecificky zamerané na regióny sú dôležitými nástrojmi Európskej politiky dobrých susedských vzťahov, ktorá vznikla v roku 2004 a kladie si za cieľ využívať prínosy z nedávneho rozšírenia EÚ spoločne s celým radom krajín, ktoré sa v súčasnosti stali susedmi EÚ. (Pozri text v rámciku.) Zámer tejto politiky je pomerne jednoduchý: okruh krajín uznávajúcich spoločné hodnoty a usilujúcich sa o rozvíjanie tesných vzťahov. Posilní sa tým stabilita, bezpečnosť a prosperita všetkých zúčastnených a predíde sa tak vzniku nových deliacich čiar, ktoré by sa mohli objaviť medzi rozšírenou EÚ a jej susedmi.

Do roku 2006 sa bude finančná podpora príslušným krajinám naďalej poskytovať prostredníctvom programov MEDA a Tacis, avšak vo finančnom výhľade na obdobie 2007–2013 budú oba tieto programy nahradené podstatne zjednodušeným Nástrojom európskeho susedstva a partnerstva (ENPI). Ráta sa s účasťou na normálnych programoch Spoločenstiev, avšak nie ako doteraz prostredníctvom programu Leonardo da Vinci, čo je dôležité pre odbornú prípravu a vzdelávanie.

Otázka ako presne bude implementovaná podpora a spolupráca po roku 2007 zatiaľ, a to zámerne, zostáva stále otvorená. To čiastočne vysvetľuje prečo Karl Fredrik Svedang z GR pre zahraničné vzťahy dostal tak veľa otázok, keď na zasadnutí regionálneho poradného fóra ETF v Turíne v novembri 2004 načrtnol ENP. Jeho odpoveď na otázku „Ako ďaleko môžeme zájsť?“ znela: „To je otázka politickej vôle.“

Fotografia: Fotoknižnica Európskej únie

Vytvorenie „kruhu priateľov“ okolo Európskej únie je jedným z cieľov Európskej politiky dobrých susedských vzťahov.

Vytýčenie kurzu

Ako by sa krajiny Západného Balkánu mohli najlepšie poučiť zo skúseností z prístúpenia k EÚ? To bola jedna z kľúčových otázok položená delegátom na zasadnutí poradného fóra ETF konanom pri príležitosti desiateho výročia jej vzniku v Dürres v Albánsku 21. a 22. júna 2004. Zaznela tu veľmi široká paleta odpovedí, ako napríklad: presne vysvetliť, aké politické poučenia vyplynuli pre kandidátske krajiny, uskutočňovať väčší počet regionálnych stretnutí, rozšíriť počet študijných návštev, ak by bola priaznivá situácia a povzbudiť krajiny z tohto regiónu, aby riadili svoje vzťahy s členskými štátmi EÚ.

Toto zasadnutie ponúklo bohaté príležitosti, ktoré boli pre účastníkov impulzom, aby sami prispeli k činnosti v rámci regiónu. Pri poukázaní na konkrétny prípad reformy odbornej prípravy a vzdelávania v Albánsku sa delegáti dozvedeli, že iba 16 % študentov sa v súčasnosti hlási na odborné školy, pretože systém nezodpovedá potrebám priemyslu. Keďže sa však v posledných 18 mesiacoch posilnila angažovanosť sociálnych partnerov a došlo k zvýšeniu počtu študentov, pesimizmus vystriedal optimizmus.

Návšteva miestnej odbornej školy potvrdila nový optimizmus. Medzinárodná nadácia pomohla pri zaangažovaní miestnych pracovníkov do transformácie tejto upadajúcej školy na odbornú vzdelávaciu inštitúciu plnú života zabezpečujúcu prípravu automechanikov a inštalatérov. „Táto škola je povzbudivý príklad medzinárodnej spolupráce a dôležitého prepojenia medzi inštruktormi a trhom práce“, vyhlásil Peter de Rooij, ktorý v Dürres vstúpil do svojho posledného týždňa vo funkcii riaditeľa ETF.

V kontexte nedávneho rozšírenia EÚ a potenciálu na uplatnenie skúseností získaných pri reformách odbornej prípravy a vzdelávania v nových členských štátoch do kandidátskych krajín účastníci zhodnotili pokrok dosiahnutý za rok 2004 a potom sa rozdelili do pracovných skupín, aby pomohli pri zostavovaní pracovného programu ETF na rok 2005.

Zasadnutie sa skončilo vyslovením plnej podpory delegátov pracovnému programu ETF na rok 2005. Odporúčania a myšlienky zo zasadnutia poradného fóra v Dürres boli predložené na zasadnutí Správnej rady 9. novembra 2004 v Turíne na definitívne schválenie.

Fotografia: ETF/A. Martijn

Rozvoj odbornej prípravy a vzdelávania na Západnom Balkáne bol ťažiskom zasadnutia poradného fóra v Dürres, Albánsko, v júni 2004.

NAŠA ČINNOSŤ V ROKU 2004

1. mája sme si ohňostrojmi a oslavami oslávili prístupenie desiatich bývalých partnerských krajín do Európskej únie. Za uplynulých desať rokov sme pracovali spoločne s tisíckami ľudí z týchto krajín na príprave ich špecialistov na odborné vzdelávanie, systémov a politik európskej spolupráce ako rovnocenní partneri. Preniesli sme skúsenosti a poznatky z členských štátov EÚ do tohto regiónu, pripravovali a implementovali sme pilotné aktivity, cez program Tempus sme podporovali rozvoj vysokého školstva, vybudovali sme siete na pomoc pri prúdeňí informácií súvisiacich s trhom práce a odborným vzdelávaním. Prístupenie desiatich nových členských štátov pre nás znamenalo ukončenie dlhého procesu

budovania väzieb medzi ľuďmi, overovania reformy v praxi, sprostredkovávania poznatkov a skúseností a posilňovania potenciálu potrebného na zvládnutie európskych procesov, politik a inštitúcií.

Pri hospodárskom raste predstihujúcom rast v „starých“ členských štátoch a ukazovateľoch vzdelanosti napíňajúcich prísľub adekvátneho rozvoja ľudských zdrojov v dlhodobom výhľade sa v máji 2004 perspektíva hladkého začlenenia do Európskej únie ukázala vo veľmi dobrom svetle.

Príprava systémov odborného vzdelávania a trhov práce v desiatich prístupujúcich krajinách na členstvo v EÚ bola obrovská operácia. V tomto procese sme

Fotografia: Fotoknižnica Európskej únie

2004 bol pre Európu aj ETF rokom zmien a rozvoja.

Fotografia: ETF

Učenie sa na úspešných modeloch v iných krajinách je jednou z hlavných zásad ETF.

Príklad z minulosti, príklad z prítomnosti

Litva môže poslúžiť ako príklad vlajkovej lode vplyvu činnosti ETF na reformu odbornej prípravy a vzdelávania v nových členských štátoch. Litovské národné observatórium, pôsobiace z pôdy Ministerstva školstva, sa rýchlo vypracovalo na živnú pôdu inovatívnych nápadov pre reformu VET. Už na konci deväťdesiatych rokov ministerstvo prispelo k jeho základnému financovaniu a tento úrad sa stal národným laboratóriom na vypracovávanie analýz potrieb trhu práce, odvetvových a regionálnych prieskumov a pilotných aktivít.

ETF v projekte uskutočňovanom s podporou fínskych vládnych miest pomáhal pri zakladaní regionálneho strediska odborného vzdelávania v Marijampole. Toto stredisko vzniklo spojením siedmich existujúcich inštitúcií odborného vzdelávania v regióne, ktoré zásadne zvýšili svoju efektívnosť vďaka spojeniu vedenia, príprave učebných osnov, študijných stredísk a vyučovacích materiálov. Právne zásady záväzne dohodnuté pred spustením celého projektu zaistili jeho udržateľnosť a už o niekoľko rokov bol tento úspešný model využitý po celej krajine.

Litovčania, teraz už ako členovia Európskej únie 2004, privítali skupinu kirgizských kolegov, aby sa s nimi podelili o svoje skúsenosti z úspešnej reformy VET. V dnešnom Litovsku sa z bývalej Jednotky Phare pre reformu VET stala národná jednotka riadenia Európskeho sociálneho fondu, zatiaľ čo národné observatórium sa v súčasnosti začlenilo do metodického centra na ministerstve školstva v Litovskej republike.

zhromaždili bohaté informácie mapujúce postup reformy, činnosti i štruktúry všetkých zainteresovaných zložiek. V úzkej spolupráci s našou sesterskou agentúrou, Európskym centrom pre rozvoj odborného vzdelávania (Cedefop) sme vo fáze prípravy rozšírenia pomáhali zabezpečovať, aby sa žiadny z týchto zdrojov zbytočne nečerpali. V každej krajine sme odovzdali národné súbory so všetkými hlavnými publikáciami a prehľadmi „kto je kto“ v odbornom vzdelávaní. Pomáhali sme Národným observatóriám pri príprave na účasť v Sieti informácií, poznatkov a skúseností Cedefop (ReferNET) a pomáhali sme zainteresovaným zložkám z nových členských štátov pri príprave na účasť v iných sieťach Cedefop.

Fotografia: ETF/Erik Luntang

Peter de Rooij odovzdáva informácie sesterskej organizácii ETF – Európskemu centru pre rozvoj odborného vzdelávania (Cedefop).

Dôležité záchytné body

Miera úspešnosti aktuálneho rozšírenia EÚ bude mať významné dôsledky na činnosť ETF v nadchádzajúcich rokoch. „Prvé kolo rozšírenia nám prinesie dôležité záchytné body pri rozhodovaní o tom, ako ďalej pokračovať v podpore EÚ pri rozvoji ľudských zdrojov v ďalších budúcich členských štátoch“, vyhlásil bývalý riaditeľ ETF Peter de Rooij v máji 2004. „Usilovne sme pracovali na tom, aby sme prístupujúcim krajinám pomohli v príprave na prístupenie, avšak až po Lisabonskom samite sa odborné vzdelávanie posunulo do pozície, ktorú si naozaj zaslúži v európskych politických stratégiách. Teraz už existuje široký súhlas o význame prispôsobovania odborného vzdelávania potrebám vedomostnej spoločnosti. Existuje aj detailná dohoda o zintenzívnení európskej spolupráce v oblasti odborného vzdelávania v rámci procesu odštartovaného v Kodani v roku 2002. Vďaka tomu dnes máme vynikajúcu príležitosť pripraviť budúce členské štáty na prístupenie dokonca ešte lepšie.“

„Hlavnou výzvou pre ETF na nadchádzajúce roky bude anticipovanie nových zameraní politiky EÚ“, povedal Peter de Rooij. „EÚ premýšľa o svojich reálnych limitoch. Súčasťou budúcej EÚ sa pravdepodobne stane Balkán i súčasné prístupujúce krajiny, nie je však pravdepodobné, že potom rozširovanie bude pokračovať ešte ďalej. To z novej politiky dobrých susedských vzťahov robí o čosi viac ako ďalšiu etapu postupu. Táto politika bude iná ako vtedy, keď noví členovia boli hlavným adresátom podpory a konečnou čiarou bolo prístupenie. Nová politika pomôže krajinám zo „širšieho regiónu Európy“ posilniť svoju prosperitu a stabilitu bez konečného cieľa ich začlenenia do EÚ. Preto musí ETF využiť všetky skúsenosti, ktoré sme nazbierali pri prvej vlnе prístupujúcich krajín, aby sme pripravili ďalšie, a potom využili všetko, čo z toho možno načerpať, na rozvoj dobrých susedských vzťahov.“

Fotografia: ETF/A, Ramella

*Peter de Rooij,
riaditeľ ETF 1994–2004*

Nástupkyňa Petra de Rooija, Muriel Dunbarová, je takisto optimistická v otázke budúcnosti ETF v rámci novej Európskej politiky dobrých susedských vzťahov: „Ak k odbornej príprave a vzdelávaniu prístupujete ako k nástroju hospodárskeho rozvoja, ETF má vzrušujúci a náročný mandát“, povedala nedávno v interview. „Kľúčovou úlohou Európskej únie je pracovať na rozvíjaní silných ekonomík vo svojom susedstve, nielen pri rozvoji nových trhov pre tovary a služby, ale aj na riadení udržateľnej zamestnanosti. Silná a prosperujúca nárazníková zóna okolo Európskej únie dokáže absorbovať napätie migračných problémov a sociálnych nepokojov.“

Fotografia: ETF/A. Ramella

Slávnostná recepcia vo Villa Gualino 29. júna 2004 pri príležitosti dekády vzdelávania ETF.

Desať rokov ETF

29. júna 2004 sme na recepcii vo Villa Gualino, sídle ETF v Turíne, oslávili naše desiate výročie. Táto recepcia sa konala súčasne aj pri príležitosti odchodu Petra de Rooija, riaditeľa ETF počas prvých desiatich rokov, a predstavenia jeho nástupkyne Muriel Dunbarovej.

Kronika prvého pôsobenia agentúry bola uverejnená pod názvom *Desať rokov ETF*. Tento dokument je zaujímavá správa o desaťročí pozoruhodného pokroku pri učení sa na skutkoch pri skúmaní nových území. Veľká časť predstavuje spomienky priamych účastníkov.

Rozvíjanie skúseností a poznatkov

V roku 2004 sme v rámci hodnotiacich úloh uskutočnili inventarizáciu všetkých našich činností a zamýšľali sme sa nad hľadaním spoločných menovateľov.

Jedna z najpozoruhodnejších vecí, ktorú sme si všimli, bola tá, že v medzinárodnom meradle je podpora rozvoja odborného vzdelávania zdanlivo viac poháňaná dialógom ako odborníkmi. Dnes možno hovoriť skôr o výmene a rozvoji vedomostí a skúseností s partnerskými krajinami ako iba o šírení. Jednoducho povedané: spravidla už nežiadame konzultanta, aby napísal správu o určitej otázke, ale v stále väčšej miere dosahujeme naše ciele tak, že ľudí dokážeme posadiť spoločne za jeden stôl. Naša činnosť sa opiera viac o dialóg a spätnú väzbu, čo rovnako platí pre náš organizačný rozvoj ako aj pre naše externé činnosti.

Naša analytická činnosť na základných témach odborného vzdelávania zvyčajne prebiehala v rámci takzvaných „skupinových rozhovorov“ a stretnutí konkrétnych expertov. Po zvážení dôsledkov inventarizácie sme dospeli k záveru, že pre nás bolo potrebné tematickú činnosť užšie prepojiť s projektovými činnosťami a dosiahnuť to zintenzívnením dialógu v rámci ETF. Pred koncom roka 2004 sme naše činnosti na rozvíjaní poznatkov a skúseností prekonfigurovali do nového rámca, ktorý poskytne širší okruh nástrojov na rozvíjanie poznatkov a skúseností pre projektových a národných manažérov ETF a rozšíri rozsah diskusie o rozvíjaní poznatkov a skúseností v organizácii ako celku. Dúfame, že takto dosiahneme lepšiu integráciu vzdelávania v organizácii s rozvojom jednotlivcov.

Táto inventarizácia poukázala aj na možnosti lepšenia využitia technológií v ETF. Na základe toho sa v roku 2005 pokúsime rozšíriť tematicky zameranú činnosť do poradenských spoločenstiev online. Klasickým príkladom vzdelávania v organizácii je vlastne projekt e-learning (pozri text v rámciku), ktorý nás priviedol na túto cestu.

E-learning od našich partnerských krajín

Výmena poznatkov a skúseností nie je jednosmerný proces – z EÚ do partnerských krajín. Vynikajúco to ilustruje príklad spolupráce ETF v oblasti e-learningu s Izraelom.

V roku 2004 bola uverejnená inventarizačná správa, ktorá vyplynula z rozhodnutia prijatého pôvodne v roku 2001 o zintenzívnení spolupráce s Izraelom v oblasti e-learningu.

Táto správa popisuje, ako Izrael využíva zaujímavé a inovatívne riešenia všeobecného problému premostenia digitálnej hranice, predovšetkým, ak táto hranica prechádza medzi generáciami.

Koncom deväťdesiatych rokov boli v Izraeli do tisícok rodín pridelené počítače a internetové prípojky. Pôvodne sa v krajine plánovalo takto prideliť 30 000 počítačov, avšak hodnotenie po prvých 10 000 ukázalo, že hoci bola akcia zameraná na správnu cieľovú skupinu a tieto počítače sa používali, deti zrejme nie sú skupinou, ktorej treba dlho vysvetľovať výhody vlastníctva počítača.

Časť aktivít tejto iniciatívy bolo presmerovaných na starších občanov. Bol vyvinutý program viacgeneračného pripojenia, pri ktorom boli mladí žiaci oslovení na zaškolenie starších občanov.

Podobné príklady a poznatky, ku ktorým sme vďaka nim dospeli, môžu byť využité v nielen EÚ, ale aj v iných partnerských krajinách. Práca s Izraelom je obojstranne výhodná: závery inventarizačnej správy sa využívajú v Izraeli pre ďalšie aktivity, napr. na poli vzdelávania učiteľov a inštruktorov. ETF zapracuje najlepšie praktické postupy a celkové závery zo správ do nového programu MEDA-ETE.

Fotografia: ILO/J. Maillard

Starší občania sú hlavným cieľom najnovších iniciatív v oblasti e-learningu.

Postupom času tieto témy a súvisiace analytické činnosti budú základom konkrétnych pracovných plánov, štúdií venovaných jednotlivým krajinám a pilotných projektov. Projekty realizované v roku 2004 sa viac zameriavali na témy, ktoré sa dostali do centra pozornosti v predchádzajúcich rokoch. Boli prirodzeným výsledkom rozvoja našich aktivít v roku 2003 a stručne ich tu prezentujeme.

Neoficiálny trh práce

Už dlhé roky sa na „šedú“ ekonomiku pozeralo predovšetkým ako na niečo, čo hraničí so zločinom, a preto sa vo väčšine prípadov ignorovala. Pre západné darcovské organizácie bolo často problémom obhajovať vynakladanie zriedkavých finančných prostriedkov na túto oblasť. V nedávnej minulosti však bol význam šedej ekonomiky mimo západnej Európy znova prehodnotený.

V dôsledku toho si niektorí medzinárodní darcovia dnes už uvedomujú, že má zmysel všímať si kvalifikačné potreby ľudí pôsobiacich v neoficiálnom sektore. Prevažná väčšina týchto ľudí sú pracovníci bez bočných úmyslov, často majú však obmedzenú kvalifikáciu a nízky sociálne postavenie. Má to často za následok masovú a dlhodobú nezamestnanosť. Príklad rozsahu tohto problému: v niektorých krajinách strednej Ázie je oficiálny trh práce v natoľko nerozvinutom stave, že neoficiálny sektor zamestnáva až do 50 % aktívnej populácie.

Vlády si dnes začínajú uvedomovať, že jednoduchá snaha o zrušenie neoficiálneho sektora nie je žiadnou alternatívou, a že je potrebný ďalší výskum, ako ľudia v neoficiálnom sektore získavajú kvalifikáciu. Politickí

činitelia v Európskej únii tiež prejavili ochotu zmeniť svoje zmýšľanie. Zameranie programu Tacis sa napríklad posunulo a teraz už zohľadňuje aj dosahy neoficiálneho sektora na hospodársku transformáciu, na znižovanie chudoby a na miestny hospodársky a sociálny rozvoj.

Pretože ETF pristúpila k výskumu úlohy odborného vzdelávania z hľadiska pomoci ľuďom pri odchode z neoficiálneho sektora, poznatky a skúsenosti získané v tejto oblasti sa využívajú celoplošne v rámci projektových činností. V roku 2004 bolo Albánsko vybrané na prieskum venovaný šedej ekonomike a odbornému vzdelávaniu. Odbor rozšírenia EÚ a juhovýchodnej Európy v ETF inicioval v septembri štúdiu a výsledky prieskumu sa očakávajú v druhom štvrťroku 2005.

Pomoc ľuďom pri hľadaní zamestnania je jedným zo spôsobov boja proti chudobe v jednotlivých regiónoch.

Miestny rozvoj a zmiernenie chudoby

V strednej Ázii ETF uskutočňuje trojročný projekt na určenie úlohy miestnych iniciatív v oblasti odborného vzdelávania pri zmiernovaní chudoby. Tento projekt sa pôvodne aplikoval v Kazachstane, Kirgizsku a Uzbekistane, kde inventarizoval aktuálne verejné a súkromné miestne školiace činnosti. V roku 2004 sme zistenia z týchto inventarizačných úloh rozoslali širšej poslucháčskej skupine a projekt sa rozšíril aj na krajiny Kaukazu a Tadžikistan. Hlavnými používateľmi správ sú delegácie Európskej komisie, z ktorých každá radí zmiernenie chudoby a miestny rozvoj medzi svoje priority.

Výstupom tohto projektu bol prehľad súčasných aktivít v oblasti odborného vzdelávania, avšak jeho záber ďaleko prekračuje rámec bežnej inventarizácie. Jedným z koncepčných výsledkov projektu sa stane napríklad rámec miestneho rozvoja, ktorý ETF v súčasnosti pripravuje. Bude prispôsobený tak, aby ho

mohli použiť aj iné zúčastnené krajiny s partnermi z Kazachstanu, Kirgizska a Uzbekistanu, ktorí pôsobia ako mentori v rozšírenom projekte.

Poznatky a skúsenosti získané na tomto poli, v rámci ETF i v Európskej únii ako celku, sa budú v stále väčšom meradle využívať pri projektovej práci v ďalších rokoch. Miestny rozvoj a predovšetkým výhodný dosah a miestne partnerské vzťahy sú nosnou témou ako v EÚ, tak aj pri našej práci s partnerskými krajinami. Miestne partnerské vzťahy boli nosným prvkom našej práce na Západnom Balkáne aj v Stredomorskom regióne. (Pozri text v rámciku.) V rámci celej našej organizácie a pri všetkých činnostiach dochádza k výmene a využitiu skúseností získaných v rôznych regiónoch.

Úzka spolupráca medzi odborníkmi, darcami a implementačnými agentúrami je nevyhnutným predpokladom úspešného priebehu vzdelávacích programov.

Spolupráca s darcami

Spolupráca s inými darcami sa v roku 2004 zintenzívnila. Predovšetkým spoločná práca so Svetovou bankou prekročila bežné geografickú hranicu ETF. Úzka spolupráca sa uskutočnila napríklad v Jemene, kde boli profily sektorov vypracované už v roku 2002. Spoločne pripravená stratégia odborného vzdelávania bola navrhnutá, prediskutovaná a prijatá v apríli 2004.

Spolupráca sa presúva stále viac od výmeny praktických skúseností a spoločnej organizácie konferencií, seminárov a pracovných seminárov k základnému výskumu nosných tém rozvoja ľudských zdrojov. V snahe o nájdenie spoločnej základne budúcej spolupráce si v roku 2004 ETF a Svetová banka vybrali päť otázok, ktoré obe zmluvné strany považovali za otázky rozhodujúceho významu pre rozvoj odborného školstva v stredomorských partnerských krajinách. Boli to riadenie a vedenie, financovanie, úloha sociálnych partnerov, kvalita, kvalifikácia v neoficiálnom sektore. Pri tomto zadani boli cieľové krajiny Tunís, Jordán, Egypt a Libanon.

Súčasťou odštartovaných prác na týchto témach bolo zostavenie situačných štúdií zmiešanými tímami desiatich až dvanástich odborníkov. Ich mandát zahŕňal inventarizáciu, ale súčasne s tým aj výhľad do budúcnosti na plány, príležitosti a potreby. V roku 2005 má byť uverejnená záverečná správa. Pôjde o regionálnu správu zaoberajúcu sa piatimi témami a so štyrmi prílohami venovanými krajinám.

Táto úloha priniesla zlepšené chápanie niektorých z najakútnejších problémov odborného vzdelávania v Severnej Afrike a na Strednom Východe. Výstupom je aj lepší prehľad o činnosti rôznych darcov. Pre ETF spočíva užitočnosť tejto správy v jej zameraní na financie a na jej úroveň analýzy. Túto úlohu financovala ETF a Svetová banka, s doplnkovým financovaním z prostriedkov poskytnutých Ministerstvom pre medzinárodný rozvoj Spojeného kráľovstva.

Určenie potrieb a príležitostí

Rozvíjanie poznatkov a skúseností nie je iba otázkou pochopenia komplikovanosti odborného vzdelávania a jeho závislosti od vývoja trhu práce. Rozvíjanie poznatkov a skúseností je potrebné aj vzhľadom na krajiny, ktoré sú z hľadiska rozvojovej spolupráce EÚ zatiaľ ešte neprebádaným územím. Jednou z krajín, ktorej EÚ nedávno otvorila nové možnosti podpory, je Tadžikistan. Pri pomoci ETF sa rozvoj ľudských zdrojov v súčasnosti stal nosným pilierom programu Tacis v tomto štáte Strednej Ázie. (Pozri text v rámečku.)

Tadžikistan za hranicou prežívania?

Šesť rokov potom, ako sa mierovou dohodou ukončila krutá občianska vojna v Tadžikistane, sú vo vysokom štádiu prípravy plány rozsiahlych reforiem odborného vzdelávania považovaného za rozhodujúce pre hospodársku obnovu krajiny. Koncepčný rámec reformy a decentralizácie systému odborného vzdelávania hornatého štátu Strednej Ázie bol vypracovaný za pomoci Európskej nadácie pre odborné vzdelávanie a za pomoci projektu Tacis pri príprave návrhu nových zákonov by sa ma spustiť v roku 2005.

Enrico Romiti, dlhoročný expert na projekt reformy odborného vzdelávania Tacis, vyhlásil, že význam reformy odborného vzdelávania v povojnovej obnove sa nesmie podceňiť. „Je to prvý projekt Tacis v Tadžikistane, ktorý sa nezaobera základnými otázkami súvisiacim s prežitím, ako je zásobovanie vodou alebo

zdravotná starostlivosť. Je to prvý strategický projekt a prvý projekt v oblasti vzdelávania.“

E. Romiti bude pracovať s vedúcimi pracovníkmi odborného vzdelávania z troch pilotných regiónov v Dušanbe, Katlone a Sogde na určovaní nových vzdelávacích „rodinách“, na modernizácii žiaľostne zastaraných pedagogických a inštruktorských kvalifikácií, vypracovávaní nových študijných programov a určovaní novovznikajúcich potrieb trhu práce.

Mirzo Jorov, vedúci centra metodickej služby v Tadžikistane, povedal: „Boli sme toľko rokov izolovaní, že s radosťou sa budeme podieľať na rozsiahlejšom projekte. Bez podpory tohto druhu nemôžeme ani dúfať, že nájdeme východisko z krízy posledných rokov.“

Fotografia: ETF

Programy odborného vzdelávania prinášajú riešenia do krízou zmietaných oblastí, ako je región Dušanbe v Tadžikistane.

Vzdelávania učiteľov a inštruktorov

V spojitosti s oslavami nášho desiateho výročia v júni tohto roka, zorganizovala ETF medzinárodný pracovný seminár o často zanedbávanej téme, ktorú sa snažíme aktívne propagovať už niekoľko rokov: vzdelávanie učiteľov a inštruktorov. Pracovný seminár pod názvom „Zájmy zainteresovaných strán a učiteľská profesia“ bol ďalším rozvinutím témy „učenie politiky“ pripravenej na konferencii „Otázky učenia“ poradného fóra v roku 2003.

Pracovný seminár urobil pokus o riešenie otázky, ako možno modernizovať učiteľskú profesiu za pomoci strán zainteresovaných na odbornom vzdelávaní a výcviku. Jasne to ilustrovalo zložitosť súvisiacich problémov. Vzdelávanie učiteľov a inštruktorov je podstatou učenia a akákoľvek diskusia o reforme prípravy učiteľov sa bude týkať celého spektra našej činnosti.

Napriek tomu však už na druhý deň zasadnutia začali postupne prichádzať názory so syntézou pestrých debát na šiestich sekciách seminára. Kľúčový expert ETF Bernhard Buck prezentoval možné cesty vpred. Jeho správu spolu s ďalšou dokumentáciou zo seminára môžete nájsť na našej webovej stránke.

Sme si učiteľmi navzájom.

ETF je aj do budúcnosti odhodlaná viesť diskusie o reforme učenia učiteľov a inštruktorov vo svojich partnerských krajinách, v celej šírke záberu svojich aktivít, vrátane programu Tempus (pozri rámček). *Ročenka ETF 2005* bude celá venovaná tejto otázke, pričom ďalšie činnosti sú v štádiu prípravy.

Vzdelávanie k demokracii na univerzitách

Konzorcium európskych univerzít, ktoré pripravovalo vzdelávanie učiteľov v menšinových jazykoch Bývalej juhoslovenskej republiky Macedónsko, si koncom deväťdesiatych rokov uvedomilo, že demokratický vývoj v krajine ohrozovala nestatočná verejná vzdelanosť. Pod vedením Univerzity v Malmö pripravili návrh na rozbehnutie projektu Tempus, v ktorom sa má rozvíjať vzdelávanie učiteľov a osôb spojených s demokraciou.

Jeho načasovanie bolo dokonalé. Pedagogický inštitút macedónskeho ministerstva školstva práve začal posúvať dopredu rozvoj občianskej vzdelanosti, nemal však dostatok finančných prostriedkov, poznatkov a skúseností a jeho prácu neustále brzdila trvale absentujúca spolupráca medzi inštitúciami odborného vzdelávania a ich spádovými územiami. Bol potrebný integrovaný prístup, aj so zapojením orgánov, všetkých vzdelávacích inštitúcií pre učiteľov, všetkých škôl i materských škôl celej krajiny.

Návrh bol akceptovaný a v roku 2001 pristúpilo konzorcium k príprave nových stratégií učenia a vzdelávania k demokracii. Partnermi na tomto projekte boli Fakulta vzdelávania učiteľov

predškolských zariadení a základných škôl v Bitole, fakulta pedagogiky v Skopje a Stipe, dve materské škôlky a päť základných škôl. Spoločne pripravili vzdelávacie a výukové materiály, modernizovali objekty na praktickú prípravu a rozbehli mobilné vzdelávacie strediská na rozšírenie záberu projektu.

Vplyv tohto projektu, ktorý sa skončil v roku 2004, pocítila celá krajina. Boli vypracované nové učebné osnovy na vzdelávanie učiteľov pred nástupom do služby. Do škôl a študentom pedagogických fakúlt boli rozdane učebnice, časopisy a videopásy. Po celej krajine sa konali pracovné semináre. Hlavné vzdelávacie periodikum „Pracovník školstva“ projekt podrobne sledovalo od začiatku až do konca.

Partnerská spolupráca so všetkými zainteresovanými na vzdelávaní verejnosti zaručovala, že veci sa aj po skončení projektu neustále venovala pozornosť. Projekt predstavil fakulty, ktoré sa zapojili do Európskej siete vzdelávania učiteľov (ETEN) a ich angažovanosť dorástla do takej miery, že sa spoločne stanú hostiteľmi zasadnutia ETEN v roku 2005.

Výmena informácií, poznatkov a skúseností je významnou súčasťou činnosti ETF v partnerských krajinách.

Určovanie trendu v Sýrii

V roku 2004 sme boli svedkami skončenia účasti ETF na pionierskom projekte rozbehnutia programu učňovského vzdelávania v Sýrii. Účastníci sa v decembri zišli na seminári v Damašku, aby zhrnuli výsledky.

Niekoľko sto mladých ľudí v súčasnosti kombinuje školské vzdelávanie s praktickým výcvikom v miestnej spoločnosti. Prví absolventi tohto programu v súčasnosti vstupujú na trh práce a 50 % z nich našlo prácu v porovnaní s iba 20 % absolventov starého systému učňovského školstva. „V Al-Hafeze sme zatiaľ zamestnali všetkých absolventov tohto programu, ktorí u nás chceli pracovať“, povedal Ahmed Shirin, výrobný riaditeľ výrobcu bielych tovarov v Damašku. „tento program produkuje ten typ ľudí, ktorý potrebujeme.“

Projekt zavádza nové formy riadenia na školách a má prepracované učebné osnovy pre štyri profesie. Po začiatkoch v Damašku, bol projekt úspešne implantovaný v druhom najväčšom meste Sýrie – Aleppo – v dôležitej priemyselnej základni, a tamojší priemyselníci už rozprávajú o jeho rozšírení o nové profesie, ako je zlievárenstvo alebo cestovný ruch. Čo je možno najdôležitejšie, tento projekt dokázal spustiť sociálny dialóg v krajine, kde vláda a priemysel neboli vždy ochotní pracovať spoločne. „ETF zohrala veľmi dôležitú úlohu pri nadväzovaní partnerských vzťahov medzi rôznymi ministerstvami a priemyselnými komorami“, hovorí Fouad Al-Ghaloul, námestník ministra školstva Sýrie.

Hoci ETF dokončila svoju prácu, projekt bude pokračovať. V súčasnosti prebiehajú prípravy na rozšírenie tohto programu na Homs; v Aleppo bol vytýčený cieľ, aby sa do programu prihlásilo do roku 2010 10 % všetkých študentov odborných škôl.

Vplyv tohto zdanlivo skromného pilotného programu sa však tu nekončí. Učňovský program poslúžil ako inšpirácia ďaleko hlbších reforiem, ktoré sa začnú od septembra 2005. Tento program MEDA s rozpočtom 21 miliónov eur podstatne zmodernizuje 16 odborných škôl, vrátane učňovských škôl, a vypracuje stratégiu na celkovú generálnu previerku sýrskeho systému odbornej prípravy a vzdelávania.

Fotografia: ETF

Budovanie mostov medzi teóriou a praxou

Veľa záležitostí, ktoré ETF presadzuje v partnerských krajinách, je aktuálnych aj v rámci Európskej únie. Napríklad vzdelávanie dospelých, celoživotné vzdelávanie, národné kvalifikačné rámcové programy a e-learning – to všetko sú témy na špici vývoja a sú predmetom sústredeného vývoja dokonca aj v Európskej únii.

Partnerstvá

Ďalšou z takýchto otázok je miestne a regionálne partnerstvo pre odborné vzdelávanie a zamestnanosť. Dnes už široké kruhy uznávajú, že s vysoko štruktúrovanou úrovňou diverzifikácie toho, čo sa učí, kde sa to učí a ako sa to učí, si najlepšie dokážu poradiť miestne partnerstvá. Napriek tomu, že národné a medzinárodné orgány musia v stále väčšom meradle zaistovať existenciu rámcových dohôd o otázkach, ako je rozpoznávanie a prenosnosť všetkého, čo sa učí, iba miestne konzorciá sú tak

Program učňovského vzdelávania v Sýrii vybaví stovky absolventov praktickými zručnosťami potrebnými na domácom trhu práce.

Projekt miestneho hospodárskeho rozvoja a rozvoja zamestnanosti v Albánsku a Kosove (LEEDAK) ukazuje, ako môžu susedia využiť spoločné poznatky a skúsenosti.

blízko, aby to cítili. Vedia najlepšie, čo potrebujú ľudia z ich obce, kto sa na nich môže obrátiť, do akej miery je možné prispôbiť vzdelávacej a vyučovacej praxe a pod.

Projekt LEEDAK ETF (Miestny hospodársky rozvoj a rozvoj zamestnanosti v Albánsku a v Kosove) umožňuje, aby dve spoločnosti v Albánsku a v Kosove rozvíjali miestnu zamestnateľnosť rozsiahlymi partnerskými vzťahmi medzi úradmi, zamestnávateľmi, sociálnymi partnermi a poskytovateľmi vzdelávania. Formou študijných návštev sa učia od kolegov v európskych krajinách, avšak projekt predstavuje ďaleko viac ako iba anténu do okolitého sveta. V skutočnosti keď vstúpil do druhej fázy v roku 2004, lokálne sa v LEEDAK stalo ešte lokálnejším.

Všetky nádeje sme vložili do angažovanosti zainteresovaných strán a ich pocitu vlastníctva, s ktorým sa táto angažovanosť spája. V prvej etape projektu sme zverejnili výzvu na verejnú súťaž na implementáciu stratégie vzdelávania vypracovanej v Lezhë v Albánsku. Táto výzva bola adresovaná výlučne albánskym spoločnostiam, zameriavajúc sa výlučne na turistiku. Verejnú súťaž vyhrala známa miestna vzdelávacia spoločnosť a vnesla do procesu aj niekoľko vlastných albánskych spojení. Bol to jeden z úspešných príbehov. Pôvodne miestny úrad nebol zahrnutý do zoznamu preferovaných centier odborného vzdelávania podľa CARDS. Jednoducho tu nebolo žiadne stredisko odborného vzdelávania. Dnes sa ľudia, ktorí sa bezprostredne podieľali na partnerstve z Lezhë, podieľajú na šírení jeho posolstva po celej krajine aj v zahraničí.

Vzdelávanie dospelých

V juhovýchodnej Európe bolo v roku 2004 jednou z nosných témou vzdelávanie dospelých. Základné vzdelávanie v tomto regióne ešte nedostatočne stimuluje ľudí, aby pokračovali vo vzdelávaní. Mnohí mladí ľudia však opúšťajú školu príliš skoro.

Výsledky sčítania ľudu ukázali, že dosiahnuté úrovne vzdelania sú u dospelých nízke. Iba málo spoločností zabezpečuje odborné vzdelávanie pre svojich pracovníkov. V dôsledku toho služby zamestnanosti všetkých krajín zaviedli programy krátkodobého odborného vzdelávania pre trh práce, ktoré sa snažia o nápravu vysokej nezamestnanosti. Pretože je veľká potreba vzdelávania dospelých, musia sa vytvoriť politické a právne rámce na odstránenie bariér pre vzdelávanie a na zabezpečenie jeho spolufinancovania, rovnoprávného prístupu a širokej účasti, dôležitosti a transparentnosti ponúk na vzdelávanie, uznávania kvalifikácie a riadneho využívania verejných finančných prostriedkov.

MEDA-ETE

ETF usporiadala 29. novembra slávnostné otvorenie regionálneho projektu MEDA: „Odborné vzdelávanie pre zamestnanosť (ETE)“. Tento projekt s rozpočtom 5 miliónov eur je nová iniciatíva EÚ na podporu zamestnanosti v Severnej Afrike a na Strednom Východe zlepšením odborného vzdelávania. Cieľom je zmena zamerania politik odborného vzdelávania v rámci regiónu. Projekt posluží ako platforma na radikálne zlepšenie regionálnej spolupráce a pomôže pri rozvíjaní spoločných rámcov pre zber, interpretáciu a medzinárodné porovnávanie ukazovateľov vzdelávania a trhu práce.

Na otváracom podujatí v Turíne, vedúca útvaru EuropeAid Carla Montesi povedala, že vzdelávanie sa stalo najvyššou prioritou v Stredomorskej politike EÚ. „Krajiny tohto regiónu sa pripravujú na asociačné dohody s EÚ a, v konečnom dôsledku, zónu voľného obchodu, ktorá by mala vzniknúť do roku 2010. Nezamestnanosť je však stále vysoká, predovšetkým medzi ženami a mládežou a sektor školstva si zatiaľ nie vždy dokáže poradiť s úlohou reagovať na to.“

Odtiaľto do roku 2008 pomôže projekt desiatim krajinám regiónu zlepšiť a zmeniť zameranie ich politiky a stratégie vzdelávania, lepšie prispôbovať odborné vzdelávanie potrebám svojich trhov práce, posilniť potenciál poskytovateľov služieb mladým nezamestnaným v oblasti sebazamestnávania a propagovať využívanie informačných a komunikačných technológií v odbornom vzdelávaní.

Projektový prípravný tím s pomocou expertov zo všetkých zapojených krajín vybral štyri komponenty, na ktorých bude projekt spočívať. Hlavným zdrojom myšlienok a nápadov pre projekt bude Výročné fórum Euromed o TVET pre zamestnanie. Budú ho tvoriť súčasní členovia poradného fóra ETF, doplnení o ďalších zástupcov v prípade, ak si to projekt bude vyžadovať.

Skutočným motorom projektu sa stane inštitucionalizovaná sieť poskytovateľov informácií a kľúčových zainteresovaných zložiek systémov odborného vzdelávania a zamestnanosti z regiónu. Bude plniť funkcie regionálneho observatória, poskytne politickým činiteľom relevantnú a aktuálnu analýzu. Takisto vypracuje porovnávacie analýzy a tematické štúdie o odbornom vzdelávaní a otázkach súvisiacich so zamestnávaním.

Ďalšie dva komponenty sú zamerané na špecifickú podporu samozamestnávania mladých nezamestnaných a na rozvíjanie iniciatív v oblasti e-learningu. Prvý z nich sa bude venovať hlavne podpore podnikania, poradenstvu, odbornému vzdelávaniu a následným službám v oblasti samozamestnávania a zakladania mikropodnikov. Druhý sa bude venovať hlavne využívaniu metód a nástrojov z oblasti e-learningu v službách vzdelávania učiteľov. Nezabezpečí infraštruktúru, ale bude na tomto poli spolupracovať s ďalšími iniciatívami EÚ, ako je EUMEDIS, širšie koncipovaný program EÚ, zámerom ktorého je kvalitatívne zlepšovanie euro-stredomorskej informačnej spoločnosti a MEDFORIST, euro-stredomorskou sieťou výmeny vzdelávacích zdrojov IST.

Riaditeľka ETF Muriel Dunbarová potvrdzuje spustenie projektu Odborné vzdelávanie pre zamestnanosť (ETE)

Projekt odborného vzdelávania dospelých ETF sa zaoberá týmito potrebami tak, že pilotne zavádza inovatívne alternatívy a pomáha pri výmene poznatkov a skúseností. V rámci tohto projektu sme v januári v Záhrebe zorganizovali pracovný seminár o stratégiách odborného vzdelávania dospelých a o nástrojoch na jeho návrh. V máji sa koná druhý pracovný seminár v Čiernej Hore na tému rozvoja partnerských vzťahov. Tretí pracovný seminár v novembri na tému financovania vzdelávania dospelých bol vhodne zorganizovaný v Maďarsku, novom členskom štáte, ktorý dokáže ponúknuť veľa najlepších praktických postupov pri financovaní odbornej prípravy a vzdelávania v ťažkej hospodárskej situácii.

U všetkých išlo o regionálne pracovné semináre. Súbežne s tým boli začaté nové národné aktivity v Chorvátsku, Kosove, Čiernej Hore a v Srbsku. Boli vypracované inventarizačné správy za všetky štyri krajiny, pričom stratégie vzdelávania dospelých boli vypracované pre tri z nich.

Kvalifikačné predpoklady

Kodanský proces a spôsob, akým sa usiluje o zvýšenie prenositeľnosti kvalifikačných predpokladov kladie dôraz otázku kvalifikačných rámcov v európskych agendách politiky odborného vzdelávania. Kvalifikačné rámce nie sú novou otázkou; mnohé európske krajiny majú moderné národné kvalifikačné rámce. Posledný vývoj v Európe však potvrdil neodkladnosť medzinárodnej koordinácie na tomto poli a s Európskou politikou dobrých susedských vzťahov na pamäti je stimulácia diskusií o kvalifikačných rámcov v krajinách našich susedov logickým rozvinutím aktivít prebiehajúcich v rámci EÚ.

Fotografia: ETF

Otázka kvalifikačných rámcov je významnou súčasťou reformy VET.

ETF bola priekopníkom na tomto poli v celom rade svojich partnerských krajín, z ktorých najznámejšia je pravdepodobne Ruská federácia. V rámci všeobecnej politickej konzultácie sme na žiadosť ruskej vlády v roku 2003 začali organizovať pracovné semináre na témy, ktoré nastolil Kodanský proces. V roku 2004 sa tieto pracovné semináre začali zaoberať národnými kvalifikačnými rámcami a ich príspevkom k celoživotnému vzdelávaniu.

V júni 2004 sme zorganizovali politický pracovný seminár v Moskve, na ktorom sa stretli rezorty školstva a práce. Účastníci, ktorých vybrala ETF, boli zo štátnej dumy, vlády, regionálnych orgánov a z ďalších významných organizácií. Zhodli sa na potrebe spolupracovať v tejto záležitosti, a dokonca toto odhodlanie skonkretizovali na papieri, čo znamenalo vynikajúci pokrok.

Na žiadosť účastníkov a delegácie EK v Moskve budú v Ruskej federácii v roku 2005 ťažiskom práce aj naďalej národné kvalifikačné rámce. Súbežne s tým začneme pilotný projekt na vypracovanie národného kvalifikačného rámca na Ukrajine, kde dekrét prezidenta zo septembra 2004 otvoril cestu k skutočnej reforme odbornej prípravy a vzdelávania.

Prvý pokus o rozvoj odbornej prípravy a vzdelávania na Ukrajine bol uskutočnený už v roku 1998, avšak pre nedostatok finančných prostriedkov bola iniciatíva predčasne prerušená. ETF však pokračovala v práci na jej základoch v pozadí. Pilotné projekty a ďalšie aktivity, ktoré sa uskutočnili v nasledujúcich rokoch, boli financované z nášho vlastného rozpočtu.

V roku 2002 sa udalosti náhle urýchlili, keď krajina uverejnila svoju národnú doktrínu vzdelávania v 21. storočí. Odborná príprava a vzdelávanie v nej našli prominentné miesto a v roku 2003 sme Ukrajincom pomohli pripraviť koncepciu národnej stratégie reformy VET.

Pri príprave nového programu reformy odbornej prípravy a vzdelávania Tacis, značnú časť podnetov poskytla hĺbková štúdia o VET a vývoji trhu práce, ktorú sme uverejnili v roku 2004. Ťažiskom tohto programu bude najprv ďalšie vzdelávanie a decentralizácia riadenia VET, avšak od roku 2005 bude priestor aj na ďalšie aktivity.

Výmena poznatkov a skúseností

„Čo je dobré pre nás, je dobré aj pre nich“, vyhlásil Ján Figel, nový komisár pre vzdelávanie a kultúru vo svojom interview pre nový časopis ETF *Live & Learn* koncom roka 2004. To je stručne a jasne vyjadrená filozofia Európskej politiky dobrých susedských vzťahov, smerodajnej doktríny pri pomoci EÚ svojim susediacim regiónom v budúcich rokoch, ktorú sme tu už predstavili. A naozaj, veľa zo skúseností získaných v EÚ možno užitočne využiť v partnerských krajinách.

Ich sprístupnenie všetkým, ktorí ich v týchto krajinách budú potrebovať, je jedným z kľúčových poslaní Európskej nadácie pre odborné vzdelávanie.

Pristúpenie a pridruženie

Jedným z kľúčových bodov Európskej politiky dobrých susedských vzťahov je skutočnosť, že pripisuje rovnaký význam rozvoju ľudských zdrojov v potenciálnych budúcich členských štátoch EÚ i v iných partnerských krajinách. A skutočne, témy, ktorými sa ETF zaoberá, sú podobné vo všetkých regiónoch, kde ETF pôsobí: stratégia určená európskym vývojom je ovplyvnená predovšetkým Lisabonským a Kodanským procesom.

Hlavný rozdiel v prístupe spočíva v technických prípravách na pristúpenie, ktoré prebiehajú v súčasných a budúcich kandidátskych krajinách. Tie treba pripraviť na účasť na európskych štruktúrach, ako je Európsky sociálny fond (ESF) a v európskych sieťach. Svojím pôsobením v nových členských štátoch sme dokázali, že sme schopní si poradiť s úlohou pomáhať týmto krajinám. Práca sa nám veľmi uľahčila, pretože teraz môžeme čerpať zo studnice poznatkov a skúseností v krajinách, ktoré samotné nedávno prešli procesom prispôsobovania svojich inštitucionálnych rámcov tak, aby zodpovedali pravidlám a nariadeniam EÚ. Stali sa plnoprávnymi partnermi pri našich prípravách na ďalšie kolo pristúpenia. V Turecku napríklad ETF pomáhali experti z Poľska a súčasťou tureckého programu bola aj študijná návšteva v Poľsku. Delegáti skúmali, ako Poľsko vybudovalo štruktúry na splnenie požiadaviek programov ako je ESF.

V Turecku sa naša súčasná činnosť sústreďuje na rozvoj v jednom regióne, ktorý bude v ďalších rokoch využitý ako modelový región pre zvyšok krajiny. V regióne Konya boli s podporou ETF a partnerov z nových členských štátov určené kvalifikačné potreby a bola vypracovaná stratégia vzdelávania.

Budovanie inštitucionálnej základne v týchto krajinách často znamená budovanie potenciálu prostredníctvom takej formy podpory, ktorá pripomína prácu uskutočnenú v nových členských štátoch a v Rumunsku a Bulharsku prostredníctvom takých projektov, ako bol Osobitný prípravný program pre ESF. V tomto procese zohrávajú významnú úlohu aj projekty Tempus.

Fotografii: ETF/F. Decoratio

Rozvoj ľudských zdrojov v budúcich členských štátoch EÚ a ďalších partnerských krajinách je hlavným cieľom každého projektu ETF.

V Rumunsku, ktoré je ďalším príkladom, sa zameriavame na podporu rozvíjania medzirezortného dialógu, ktorý bol rozpoznávaný ako slabé miesto. S podporou ETF boli v roku 2004 zostavené rezortné výbory so širokým zastúpením, v ktorých sa diskutovalo o akreditovaní poskytovateľov odborného vzdelávania.

Výskum a analýza z krajín, ktoré sa pripravujú na prístupenie, postupujeme späť na pracoviská, na ktorých sa vytvára politika Európskej komisie. Európska komisia si napríklad pri príležitosti zasadnutia v Maastrichte v decembri 2004 objednala prípravu významnej štúdie rozoberajúcej dosiahnutý pokrok na ceste k naplneniu Lisabonských cieľov v 32 krajinách. Správy krajín pripravené v Turíne boli zdrojom poznatkov pre časti správy týkajúce sa troch kandidátskych krajín (Bulharsko, Rumunsko a Turecko). Experti ETF sa zúčastnili aj na činnosti riadiaceho výboru, ktorý monitoroval prípravu tejto štúdie.

Učenie sa navzájom

Špecialisti z partnerskej krajiny a partneri na projekte niekedy iba ťažko prijímajú rady od zahraničných expertov. Usmernenie od susedov, ktorí sa zaoberali podobnými problémami a našli pre ne praktické riešenia, sú lepšie akceptované. V časti sveta, ktorý sa zmieta v regionálnom konflikte, učenie sa od susedov nadobúda aj ďalší pozitívny rozmer. Pri našich „vzájomných hodnoteniach“ sme dokázali tieto myšlienky prepojiť, využívajúc výhodu spoločných dejín Západného Balkánu. Vzájomné hodnotenia boli považované za také úspešné, že sa rozšírili aj do ďalších krajín juhovýchodnej Európy vrátane Bulharska, Rumunska a Turecka.

V roku 2004 projektívni experti z rôznych partnerských krajín regiónu vypracovali hodnotenia odborného vzdelávania v susediacich krajinách. Za veľmi krátke časové obdobie tento proces začal zlepšovať regionálnu spoluprácu medzi politickými činiteľmi a výmenou poznatkov a skúseností posilnil potenciál budúcich politických analýz v jednotlivých krajinách regiónu. Výsledky hodnotení kolegov sú prínosom k pomoci Európskej komisie v rámci programu CARDS v každej krajine.

Ako ukazuje text o Petrohrade v nasledujúcom rámci, filozofia, na ktorej sú postavené tieto hodnotenia – učiť sa navzájom – bola úspešne prispôbena a uplatnená. Stala sa stálym prvkom veľkej časti činnosti Európskej nadácie pre odborné vzdelávanie.

Poučenie možno získať iba tam, kde je otvorený dialóg.

Učiť sa navzájom

Skúsenosti Ruska z prenosu zodpovednosti za odbornú prípravu a vzdelávanie ako celku na regionálnu úroveň pozorne sledujú odborníci zo susediacich krajín.

Tímy vedúcich pracovníkov z odborných škôl a zo vzdelávacích úradov z Ukrajiny, Tadžikistanu a Bieloruska prišli začiatkom decembra 2004 do Petrohradu, aby sa poučili zo skúseností ôsmich ruských pilotných regiónov na záverečnom seminári spoločného projektu Európskej nadácie pre odborné vzdelávanie a Národnej nadácie pre vzdelávanie o decentralizácii a reštrukturalizácii odbornej prípravy a vzdelávania v Rusku.

Ruské skúsenosti z prechodu na decentralizovaný systém odbornej prípravy a vzdelávania môžu byť hodnotným poučením pre iné krajiny. Ukrajina sa pripravuje na prechod na decentralizovaný systém po vydaní prezidentského dekrétu o reforme odbornej prípravy a vzdelávania zo septembra 2004. ETF v rámci prípravnej fázy na podporný projekt Tacis pre túto reformu spolupracuje s piatimi pilotnými regiónmi a pomáha pri príprave regionálnych akčných plánov.

Xavier Matheu, vedúci ETF pre Ukrajinu, konštatoval, že čerpanie z ruských skúseností – kde je tento proces o šesť mesiacov vpredu – je veľmi rozumné. „Existuje veľa paralel a mala by tu byť možnosť twinningu medzi regiónmi s podobnou štruktúrou priemyslu a potrebami špecialistov, aby si poskytli vzájomnú podporu.“

Vasij Jarošenko, námestník úseku odborného vzdelávania v ukrajinskom ministerstve školstva a vedy, vyhlásil, že hoci neexistovali žiadne šablóny, počas seminára „študoval a naberal skúsenosti“. Dodal ešte, že politická kríza na Ukrajine, ktorá bola v čase konania seminára vo svojom druhom týždni, „nebude mať vplyv na dlhodobé strategické reformy“.

Nurali Šojev, prorektor Tadžickej technickej univerzity, na seminári informoval, že nedostatok pracovných síl v niektorých regiónoch Ruska by mohol byť zmiernený oficiálnymi medzivládnyimi zmluvami o zabezpečení lepšie kvalifikovaných tadžických migrujúcich pracovníkov. Státisíce Tadžikov každý rok vycestujú do Ruska ako slabo platené pracovné sily – často ilegálne a často sa stávajú obeťou zneužívania zo strany polície – a zlepšením vzdelávania doma v spojení so špecifickými regionálnymi zmluvami by sa mohli zabiť dve muchy jednou ranou, dodal.

Eduard Gončar, vedúci úseku odborného vzdelávania v bieloruskom Ministerstve školstva, kde sa v súčasnosti žiadna významná reforma neplánuje, povedal, že ruské skúsenosti ponúkli „cenné poučenie“, ktoré môže poslúžiť ako hodnotné informácie pri príprave takejto politiky v budúcnosti.

KODAŇ, MAASTRICHT: VÝHLAD NA ROK 2005

Podpora slobody pohybu ľudského kapitálu a výsledný Kodanský proces boli významným impulzom pri spolupráci v oblasti odborného vzdelávania v rámci Európskej únie. Prvé plody tejto intenzifikovanej spolupráce sa stali viditeľné v roku 2004. Europass, Európska iniciatíva na zlepšenie prenositeľnosti kvalifikačných predpokladov, bola prezentovaná na decembrovom stretnutí európskych ministrov v Maastrichte. Na tomto zasadnutí ministri ukázali svoje odhodlanie ďalej posilniť spoluprácu. Znova zdôraznili svoju podporu kodanskému procesu a vo výbore, ktorý mapoval dosiahnutý pokrok v Lisabonskej stratégii, prijali výzvu na zintenzívnenie prác.

Ak členské štáty Európskej únie skutočne v ďalšej päťročnici zintenzívnia práce na ekonomike založenej na vedomostiach, bude to mať ďalekosiahle dôsledky pre odborné vzdelávanie v celej Európskej únii.

Nové rámce sa už pripravujú a v krajinách EÚ už prebehlo veľa experimentov. Najlepšie výsledky sa v čase prípravy tejto správy práve zhromažďujú a vyhodnocujú.

Fotografia: ETF/A.Ramella

Pohľad dopredu

Od roku 2007 sa organizácia európskej zahraničnej pomoci radikálne zmení. V interview pre časopis *ETF Live & Learn*, komisár Ján Figel' ponúkol pohľad na vývoj, ktorý ovplyvní činnosť ETF v ďalších rokoch.

„Ako sa dozviete, viac ako stovku nástrojov – vrátane Tempusu – ktorými sa riadi činnosť EÚ v zahraničných vzťahoch, po roku 2006 nahradí šesť širšie koncipovaných“, povedal. „Očakáva sa, že samotný Tempus sa rozšíri tak, aby zahŕňal školské a odborné vzdelávanie, a takisto vysokoškolské vzdelávanie, hoci podrobnosti o skutočnej podobe programu ešte nie sú definitívne určené. Je však isté, že tri z týchto šiestich široko koncipovaných nástrojov sa budú dotýkať vášho programu. Je to nový nástroj európske susedské a partnerské vzťahy, nový predvstupový nástroj a nový nástroj rozvoja a hospodárskej spolupráce.“

„Všetky tieto návrhy obsahujú články, v ktorých sa ako cieľ bude výslovne uvádzať spolupráca na úseku odborného vzdelávania. Navrhujú sa tak, aby v ich rámci bolo možné prijímanie tematických programov a nový program Tempus je zamýšľaný ako jeden z nich.“

„Očakávame, že Európska nadácia pre odborné vzdelávanie zohrá kľúčovú úlohu pri pomoci Komisii v jej činnosti vo všetkých týchto oblastiach. Očakávame, že to dosiahne poskytovaním informácií, poznatkov a skúseností príslušným službám Komisie na podporu pri príprave, implementácii a hodnotení politiky. Hoci to v zásade zodpovedá smeru, ktorým sa Európska nadácia pre odborné vzdelávanie vydala v posledných rokoch, vďaka jasnejšej definícii stratégie, ktorá má vplyv na činnosť agentúry, sa jej organizácia zmení.“

Komisár EÚ Ján Figel' očakáva zásadné zmeny podpory EÚ svojim susedom.

Fotografia: Fotoknižnica Európskej únie

Zvýšená transparentnosť európskeho odborného vzdelávania už vyústila do citeľne zvýšenej túžby po porovnávaní systémov, ich dosahov a kvalifikačných predpokladov, ktoré ponúkajú. Očakáva sa, že v dôsledku toho i vzhľadom na zvýšené uvedomovanie si potreby kontroly kvality sa porovnávacie analýzy stanú jednou z kľúčových tém do budúcich rokov.

Európska politika dobrých susedských vzťahov si vyžaduje, aby sme sa o ovocie tohto európskeho vývoja podelili s našimi susedmi. Všetky tieto krajiny sú partnermi v ETF i v aktuálnych európskych procesoch, preto je pravdepodobné, že ich dopad na činnosť ETF v ďalších niekoľkých rokoch bude oveľa väčší ako kedykoľvek predtým. Aktuálne témy v Európe budú bezpochyby aktuálnymi témami v činnosti ETF na niekoľko rokov dopredu.

Pravdepodobne sa posunie nielen naše tematické zameranie. Od roku 2007, zhodou okolností to je rok, ktorý znamená ďalšie kolo rozšírenia, európska zahraničná podpora nadobudne úplne novú formu. Kľúčové rozhodnutia práve o tejto téme budú prijaté v roku 2005.

Stručne povedané: pred nami sú roky, ktoré prinesú obrovské zmeny. Pre ETF sú zmeny, ktoré črtali koncom roka 2004, výzvou v tom najpozitívnejšom zmysle slova. Neustála zameranosť na kľúčovú úlohu ľudských zdrojov v sociálnom a hospodárskom rozvoji sľubuje stály rast uznania v oblasti, v ktorej sme pôsobili od roku 1995, ako aj zvýšený dopyt po našich službách, ruka v ruke s ďalšou zodpovednosťou.

Naše dôkladné prípravy počas celého prvého desaťročia našej existencie nám umožňujú promptne, vhodne a najmä flexibilne reagovať na tieto výzvy.

MONOGRAPH
CANDIDATE COUNTRIES
NORTHONAL EDUCATION AND
TRAINING AND EMPLOYMENT
SERVICES IN THE
REPUBLIC

Figure 4.20 - Distribution of studies by country

KEY INDICATORS
EDUCATION INDICATORS
AND POLICIES
A PRACTICAL GUIDE
2010-2012

REVIEW OF CAREER GUIDANCE
POLICIES IN 13 ACCORDING AND
CANDIDATE COUNTRIES
SYNTHESIS REPORT
JULY 2013

MONOGRAPH
CANDIDATE COUNTRIES
NORTHONAL EDUCATION AND
TRAINING AND EMPLOYMENT
SERVICES IN THE
REPUBLIC

PRÍLOHY

1. Zakladajúce nariadenie, jeho zmeny a doplnky

Európska nadácia pre odborné vzdelávanie bola zriadená nariadením Rady č. 1360/90 zo 7. mája 1990.

Pôvodné zakladajúce nariadenie bolo zmenené a doplnené nasledujúcimi rozhodnutiami:

- Nariadenie Rady č. 2063/94 z 27. júla 1994, ktorým sa menia a dopĺňajú pravidlá pre funkcie a personálne zabezpečenie ETF a ktorým sa rozširuje geografická pôsobnosť ETF na krajiny, oprávnené zúčastňovať sa na programe Tacis;
- Nariadenie Rady č. 1572/98 zo 17. júla 1998, ktorým sa rozširuje geografická pôsobnosť ETF na krajiny oprávnené poberať pomoc z programu MEDA;

- Nariadenie Rady č. 2666/2000 z 5. decembra 2000, ktorým sa rozširuje geografická pôsobnosť ETF na Albánsko, Bosnu a Hercegovinu, Chorvátsko, Federálnu republiku Juhoslávia a na Bývalú juhoslovanskú republiku Macedónsko;

- Nariadenie Rady č. 1648/2003 z 18. júna 2003, ktoré stanovuje pravidlá upravujúce prístup k dokumentom a ktoré mení a dopĺňa rozpočtové postupy ETF.

Konsolidovaná verzia

Konsolidovaná verzia nariadenie Rady o ETF CONSLEG: 1990R1360 – 01/10/2003 integruje pôvodné zakladajúce nariadenie s neskoršími zmenami a doplnkami.

2. Rozpočet (€)

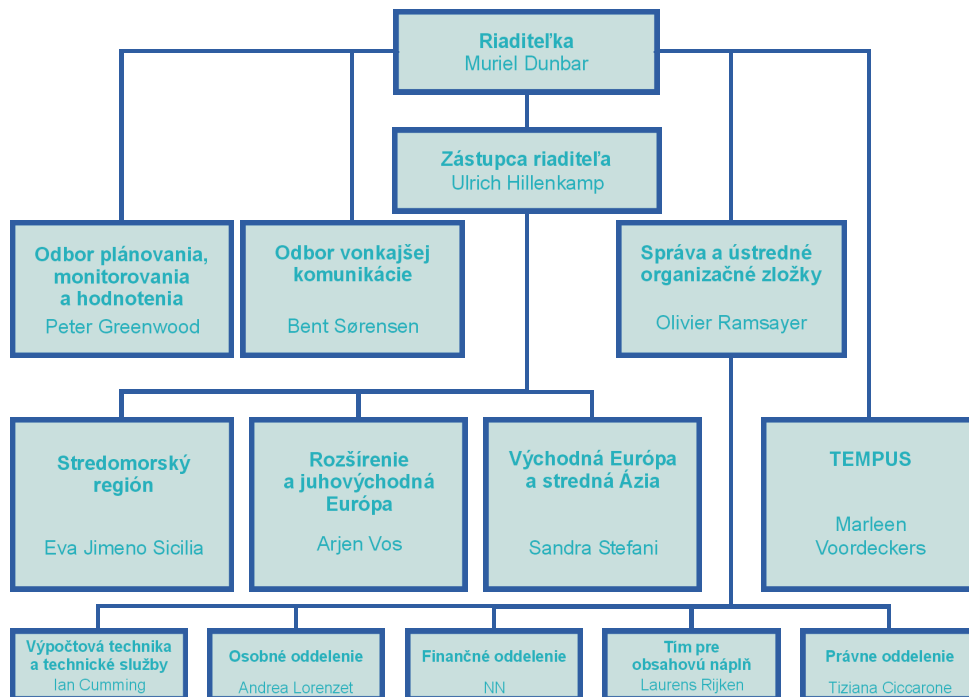
	2003	2004	2005
Náklady na zamestnancov	10 529 000	11 493 973	12 047 000
Náklady na budovu, vybavenie a prevádzku	1 421 000	1 470 027	1 453 000
Prevádzkové náklady	5 250 000	4 636 000	5 000 000
Celková ročná dotácia	17 200 000	17 600 000	18 500 000
Iné fondy	500 000	800 000	Údaje nie sú zatiaľ k dispozícii
Súčet	17 700 000	18 400 000	18 500 000

Fotografia: ETF/F. Decorato

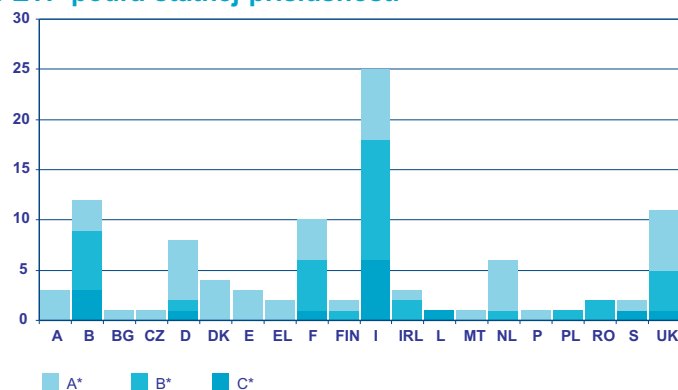
3. Podrobná organizačná štruktúra

Pracovníci ETF podľa pohlavia a pracovného zaradenia

	Ž	M	Celkom
A*14	1	1	2
A*13			0
A*12	1	6	7
A*11	6	8	14
A*10	3	3	6
A*9	2	2	4
A*8	6	7	13
A*7		1	1
A*6	1	1	2
A*5	1		1
Celkom A*	21	29	50
%	42	58	100
B*9	2		2
B*8	2	2	4
B*7	4	3	7
B*6	8	3	11
B*5	4	5	9
B*4			0
B*3	2		2
Celkom B*	22	13	35
%	63	37	100
C*6	2		2
C*5	1		1
C*4	1		1
C*3	5	1	6
C*2			0
C*1	4		4
Celkom C*	13	1	14
%	93	7	100
Celkom	56	43	99
%	57	43	100

Pracovníci ETF podľa štátnej príslušnosti

Celkový stav pracovníkov v roku 2004 v triede A* bol 50, v triede B*, 35 a C*, 14, čo je celkove 99 dočasných zamestnancov. Celkový počet dočasných zamestnancov, s ktorým sa počíta v pláne pracovných miest, je 104.

4. Kľúčové rozhodnutia správnej rady v roku 2004 a zoznam jej členov

Správna rada sa stretla v marci, júni a novembri 2004. Na oboch zasadnutiach, ktoré sa konali pod predsedníctvom Nikolausa van der Pasa, generálneho riaditeľa pre vzdelávanie a kultúru Európskej komisie, sa zúčastnili pozorovatelia z kandidátskych krajín. V júni sa konalo zasadnutie v Turíne, zatiaľ čo v novembri bolo zasadnutie zvolané do Bruselu.

Na zasadnutí konanom 16. marca správna rada ETF zvolila Muriel Dunbarovú za novú riaditeľku ETF od 1. júla 2004.

Na zasadnutí konanom 29. júna správna rada ETF:

- Prijala Normy vnútornej kontroly Európskej nadácie pre odborné vzdelávanie – a vzala na vedomie plán ETF na dosiahnutie súladu s normami do konca roka 2004;
- Prijala Výročnú správu o činnosti ETF za rok 2003 a jej vlastnú analýzu a hodnotenie;
- Schválila rozhodnutie o postupe pri prijímaní vykonávacích pravidiel ETF pre Nové nariadenia o pracovníkoch;
- Zobrala na vedomie zmluvu s novou riaditeľkou Dr. Muriel Dunbarovou a súvisiace postupy na skúšobné obdobie;
- Zobrala na vedomie správu ETF o postupe pri plnení akčného plánu v reakcii na externé hodnotenie za obdobie marec–jún 2004; a
- Zobrala na vedomie pokrok ETF pri plnení pracovného programu na rok 2004.

Na zasadnutí konanom 9. novembra Správna rada ETF potvrdila plánovacie perspektívy ETF 2004–2006 prijatím:

- opravného rozpočtu na rok 2004;
- pracovného programu ETF na rok 2005;
- návrhu rozpočtu ETF na rok 2005 a plánu pracovných miest;
- zdôvodnenia priorit ETF na rok 2006;
- usmernení externého hodnotenia činnosti ETF na rok 2005.

Správna rada ETF tiež posilnila politický a operačný rámec prijatím:

- zásad služieb pre členské štáty EÚ;
- postupu prípravy analýzy a hodnotenia výročnej správy o činnosti ETF za rok 2004;
- zoznamu členov v poradnom fóre ETF;
- účasti Výboru zamestnancov ETF ako pozorovateľov na budúcich zasadnutiach správnej rady.

Zoznam členov Správnej rady ETF v roku 2004

	ČLEN	NÁHRADNÍK
Európska komisia	<p>p. Nikolaus van der Pas (Predseda) <i>GD Vzdelávanie a kultúra</i></p> <p>p. David Lipman <i>GD Vonkajšie vzťahy</i></p> <p>p. Dirk Meganck <i>GD Rozšírenie</i></p>	
Rakúsko	<p>p. Karl Wiczorek <i>Spolkové ministerstvo hospodárstva a práce</i></p>	<p>p. Reinhard Nöbauer <i>Spolkové ministerstvo školstva, vedy a kultúry</i></p>
Belgicko	<p>p. Micheline Scheys <i>Ministerka flámskej komunity</i></p>	
Cyprus	<p>p. Charalambos Constantinou <i>Ministerstvo školstva a kultúry</i></p>	<p>p. Elias Margadjis <i>Ministerstvo školstva a kultúry</i></p>
Česká republika	<p>p. Helena Úlovcová <i>Národný inštitút technického a odborného vzdelávania</i></p>	<p>p. Vojtech Srámek <i>Ministerstvo školstva, mládeže a športu</i></p>
Dánsko	<p>p. Roland Svarrer Østerlund <i>Ministerstvo školstva</i></p>	<p>p. Merete Pedersen <i>Ministerstvo školstva</i></p>
Estónsko	<p>p. Thor-Sten Vertmann <i>Ministerstvo školstva a výskumu</i></p>	<p>p. Külli All <i>Ministerstvo školstva a výskumu</i></p>
Fínsko	<p>p. Timo Lankinen <i>Ministerstvo školstva</i></p>	<p>p. Ossi V. Lindqvist <i>Univerzita Kuopio</i></p>
Francúzsko	<p>p. Jean-François Fitou <i>Ministerstvo zamestnanosti, práce a sociálnej súdržnosti</i></p>	<p>p. Jacques Mazeran <i>Ministerstvo zamestnanosti, práce a sociálnej súdržnosti</i></p>
Nemecko	<p>p. Dietrich Nelle <i>Spolkové ministerstvo školstva a výskumu</i></p>	<p>p. Klaus Illerhaus <i>Stála konferencia krajinských ministrov školstva a kultúry Spolkovej republiky Nemecko</i></p>

	ČLEN	NÁHRADNÍK
Grécko	<i>Očakáva sa nominácia</i>	
Maďarsko	p. János Jakab <i>Ministerstvo školstva</i>	p. György Szent-Léleky <i>Ministerstvo zamestnanosti a práce</i>
Írsko	p. Pádraig Cullinane <i>Ministerstvo podnikania, obchodu a zamestnanosti</i>	p. Deirdre O'Higgins <i>Ministerstvo podnikania, obchodu a zamestnanosti</i>
Taliansko	p. Andrea Perugini <i>Ministero degli Affari Esteri</i>	p. Luigi Guidobono Cavalchini <i>UniCredit Private Banking</i>
Lotyšsko	p. Lauma Sika <i>Ministerstvo školstva a vedy</i>	p. Dita Traidis <i>Agentúra rozvojových programov odborného vzdelávania</i>
Litovsko	p. Romualdas Puvaskis <i>Ministerstvo školstva a vedy</i>	p. Giedre Beleckiene <i>Metodické stredisko odborného vzdelávania</i>
Luxembursko	p. Gilbert Engel <i>Ministerstvo školstva a odborného vzdelávania</i>	p. Edith Stein <i>Obchodná komora Luxemburského Veľkokniežatstva</i>
Malta	p. Cecilia Borg <i>Ministerstvo školstva</i>	p. Anthony Degiovanni <i>Ministerstvo školstva</i>
Holandsko	p. C.H.M Julicher <i>Ministerstvo školstva, kultúry a vedy</i>	
Poľsko	p. Jerzy Wisniewski <i>Ministerstvo národného školstva a športu</i>	p. Danuta Czarnecka <i>Ministerstvo národného školstva a športu</i>
Portugalsko	p. M. Cândida Medeiros Soares <i>Ministerstvo sociálneho zabezpečenia a práce</i>	p. M. Teresa Martins Paixão <i>Inštitút inovácií v odbornom vzdelávaní</i>
Slovenská republika	p. Juraj Vantúch <i>Univerzita Komenského</i>	
Slovinsko	p. Elido Bandelj <i>Ministerstvo školstva, vedy a športu</i>	p. Jelka Arh <i>Ministerstvo školstva, vedy a športu</i>

	ČLEN	NÁHRADNÍK
Španielsko	p. María José Muniozguren Lazcano <i>Ministerstvo školstva, kultúry a športu</i>	p. Francisca María Arbizu Echávarri <i>Národný kvalifikačný inštitút</i>
Švédsko	p. Erik Henriks <i>Ministerstvo školstva a vedy</i>	p. Hans-Åke Öström <i>Ministerstvo školstva a vedy</i>
Spojené kráľovstvo	p. Franki Ord <i>Ministerstvo školstva a kvalifikácie</i>	

Fotografia: ETF/A. Ramella

EURÓPSKA NADÁCIA PRE ODBORNÉ VZDELÁVANIE
NAJDÔLEŽITEJŠIE UKAZOVATELE
EURÓPSKA NADÁCIA PRE ODBORNÉ VZDELÁVANIE
V ROKU 2004

Luxembourg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií
Európskych spoločností

2005 – 44 s. – 21.0 x 21.0 cm

ISBN 92-9157-441-4

Venta Salg Verkauf

BELGIQUE/BELGIË

Jean De Lanroy

Avenue du Roi 202/Koningslaan 202
E-1190 Bruxelles/Brussel
Tel. (32-2) 538 43 08
Fax (32-2) 538 08 41
E-mail: jean.de.lanroy@infoboard.be
URL: <http://www.jean-de-lanroy.be>

La librairie européenne/ De Europese Boekhandel

Rue de la Loi 244/Wetstraat 244
B-1040 Bruxelles/Brussel
Tél. (32-2) 295 26 39
Fax (32-2) 735 08 60
E-mail: mail@libeurop.be
URL: <http://www.libeurop.be>

Moniteur belge/Belgisch Staatsblad

Rue de Louvain 40-42/Leuvenseweg 40-42
B-1000 Bruxelles/Brussel
Tél. (32-2) 552 22 11
Fax (32-2) 51 1 01 84
E-mail: eusales@just.fgov.be

DANMARK

J. H. Schultz Information A/S

Herslevdang 12
DK-2620 Albertslund
Tlf. (45) 43 63 23 00
Fax (45) 43 63 19 69
E-mail: schultz@schultz.dk
URL: <http://www.schultz.dk>

DEUTSCHLAND

Bundesanzeiger Verlag GmbH

Vertriebsabteilung
Amsterdamer Straße 192
D-50735 Köln
Tel. (49-221) 97 66 80
Fax (49-221) 97 82 78
E-Mail: Vertrieb@bundesanzeiger.de
URL: <http://www.bundesanzeiger.de>

ΕΛΛΑΔΑ/GREECE

G. C. Eleftheroudakis SA

International Bookstore
Panepistimiou 17
GR-10564 Athina
Tel. (30-1) 331 41 90/12/3/4/5
Fax (30-1) 325 84 99
E-mail: elebooks@netor.gr
URL: <http://www.hellasnet.gr>

ESPAÑA

Boletín Oficial del Estado

Trafalgar, 27
E-28071 Madrid
Tel. (34) 915 38 21 11 (libros)
913 84 17 15 (suscripción)
Fax (34) 915 38 21 21 (libros),
913 84 17 14 (suscripción)
E-mail: clientes@boe.es
URL: <http://www.boe.es>

Mundi Prensa Libros, SA

Castelló, 37
E-28001 Madrid
Tel. (34) 914 36 37 00
Fax (34) 915 75 38 98
E-mail: librens@mundiprensa.es
URL: <http://www.mundiprensa.com>

FRANCE

Journal officiel

Service des publications des CE
26, rue Desaix
F-75727 Paris Cedex 15
Tel. (33) 140 58 77 31
Fax (33) 140 58 77 00
E-mail: europublications@journal-officiel.gouv.fr
URL: <http://www.journal-officiel.gouv.fr>

IRELAND

Alan Hanna's Bookshop

270 Lower Rathmines Road
Dublin 6
Tel. (353-1) 496 73 98
Fax (353-1) 496 02 28
E-mail: hanna@s.iol.ie

ITALIA

Licosa Spa

Via Duca di Calabria, 1/1
Casella postale 552
I-50125 Firenze
Tel. (39) 055 64 83 1
Fax (39) 055 64 12 57
E-mail: licosa@licosa.com
URL: <http://www.licosa.com>

LUXEMBOURG

Messagerie du livre SARL

5, rue Raffaeisen
L-2411 Luxembourg
Tel. (352) 40 10 20
Fax (352) 49 06 61
E-mail: mail@mdl.lu
URL: <http://www.mdl.lu>

Πωλήσεις Sales Vente Vendita Verkoop Venda Myynti Försäljning

NETHERLAND

SDU Servicecentrum Uitgevers

Christoffel Plantijnstraat 2
Postbus 20014
2500 EA Den Haag
Tel. (31-70) 378 96 80
Fax (31-70) 378 97 83
E-mail: sdu@sdu.nl
URL: <http://www.sdu.nl>

PORTUGAL

Distribuidora de Livros Bertrand Lda

Grupo Bertrand, SA
Rua das Terras dos Vales, 4-A
Apartado 69037,
P-2700 Amadora
Tel. (351) 214 95 87 87
Fax (351) 214 96 02 55
E-mail: db@ip.pt

Imprensa Nacional-Casa da Moeda, SA

Sector de Publicações Oficiais
Rua da Escola Politécnica, 153
P-1250-100 Lisboa Codex
Tel. (351) 213 94 57 00
Fax (351) 213 94 57 50
E-mail: spoce@incm.pt
URL: <http://www.incm.pt>

SUOMI/FINLAND

Akateeminen Kirjakauppa/ Akademiska Bokhandeln

Keskuskatu 1/Centralgatan 1
PL/PB 128
FIN-00101 Helsinki/Helsingfors
P. tlf. (358-9) 121 44 18
F./fax (358-9) 121 44 35
Sähköposti: sps@akateeminen.com
URL: <http://www.akateeminen.com>

SVERIGE

BTJ AB

Traktorvägen 11-13
S-221 82 Lund
Tlf. (46-46) 18 00 00
Fax (46-46) 39 79 47
E-post: bljeu-pub@btj.se
URL: <http://www.btj.se>

UNITED KINGDOM

The Stationery Office Ltd

Customer Services
PO Box 29
Norwich NR3 1GN
Tel. (44) 870 60 65-522
Fax (44) 870 60 65-533
E-mail: book.orders@theso.co.uk
URL: <http://www.itsofficial.net>

ISLAND

Bokabud Larusar Bjóndal

Skólavörðustíg, 2
IS-101 Reykjavík
Tel. (354) 552 55 40
Fax (354) 552 55 60
E-mail: bokabud@simnet.is

SCHWEIZ/SUISSE/SVIZZERA

Euro Info Center Schweiz

c/o OSEC Business Network Switzerland
Stampfenbachstraße 85
PF 462
CH-8005 Zürich
Tel. (41-1) 365 53 15
Fax (41-1) 365 54 11
E-mail: eics@osec.ch
URL: <http://www.osec.ch/eics>

BALGARIA

Europress Euromedia Ltd

59, buld Vitoshka
BG-1000 Sofia
Tel. (359-2) 980 37 66
Fax (359-2) 980 42 30
E-mail: Milena@mbow.ct.bg
URL: <http://www.europress.bg>

CYPRUS

Cyprus Chamber of Commerce and Industry

PO Box 21455
CY-1509 Nicosia
Tel. (357-2) 88 97 52
Fax (357-2) 66 10 44
E-mail: demetrap@cci.org.cy

EESTI

Eesti Kaubandus-Tööstuskoda

(Estonian Chamber of Commerce and Industry)
Toom-Kooli 17
EE-10130 Tallinn
Tel. (372) 646 02 44
Fax (372) 646 02 45
E-mail: einfo@koda.ee
URL: <http://www.koda.ee>

HRVATSKA

Mediatrade Ltd

Pavla Hatza 1
HR-10000 Zagreb
Tel. (385-1) 481 94 11
Fax (385-1) 481 94 11

MAGYARORSZÁG

Euro Info Service

Pt. István krt.12
III emelet 1/A
PO Box 1039
H-1137 Budapest
Tel. (36-1) 329 21 70
Fax (36-1) 349 20 53
E-mail: euroinfo@euroinfo.hu
URL: <http://www.euroinfo.hu>

MALTA

Miller Distributors Ltd

Malta International Airport
PO Box 25
Luqa LOA 05
Tel. (356) 66 44 88
Fax (356) 67 67 99
E-mail: gwirth@usa.net

NORGE

Swets Blackwell AS

Hans Nielsen Hauges gt. 39
Boks 4901 Nydalen
N-0423 Oslo
Tel. (47) 23 40 00 00
Fax (47) 23 40 00 01
E-mail: info@no.swetsblackwell.com
URL: <http://www.swetsblackwell.com/no>

POLSKA

Ars Polona

Krakowskie Przedmieście 7
Skw. pocztowa 1001
PL-00-950 Warszawa
Tel. (48-22) 826 12 01
Fax (48-22) 826 62 40
E-mail: books119@arspolona.com.pl

ROMÂNIA

Euromedia

Str. Dionisie Lupu nr. 65, sector 1
RO-70184 Bucuresti
Tel. (40-1) 315 44 03
Fax (40-1) 312 96 46
E-mail: euromedia@mailcity.com

SLOVAKIA

Centrum VTI SR

Nám. Stobody, 19
SK-81223 Bratislava
Tel. (421-7) 54 41 83 64
Fax (421-7) 54 41 83 64
E-mail: europ@b1.silk.stuba.sk
URL: <http://www.silk.stuba.sk>

SLOVENIJA

GV Založba

Dunajska cesta 5
SLO-1000 Ljubljana
Tel. (386) 613 09 1804
Fax (386) 613 09 1805
E-mail: europ@gvestnik.si
URL: <http://www.gvzalozba.si>

TÜRKİYE

Dünya Infotel AS

100, Yıl Mahallesi 34440
TR-80050 Bağcilar-Istanbul
Tel. (90-212) 629 46 89
Fax (90-212) 629 46 27
E-mail: aktuel.info@dunya.com

ARGENTINA

World Publications SA

Av. Cordoba 1877
C1120 AAA Buenos Aires
Tel. (54-11) 48 15 81 56
Fax (54-11) 48 15 81 56
E-mail: wpbooks@infovia.com.ar
URL: <http://www.wpbooks.com.ar>

AUSTRALIA

Hunter Publications

PO Box 404
Abbotsford, Victoria 3067
Tel. (61-3) 94 17 53 61
Fax (61-3) 94 19 71 54
E-mail: jpdavies@ozemail.com.au

BRESIL

Livraria Camões

Rua Bittencourt da Silva, 12 C
CEP
20043-900 Rio de Janeiro
Tel. (55-21) 262 47 76
Fax (55-21) 262 47 76
E-mail: livraria.camoes@incm.com.br
URL: <http://www.incм.com.br>

CANADA

Les éditions La Liberté Inc.

3020, chemin Sainte-Foy
Sainte-Foy, Québec G1X 3V6
Tel. (1-418) 658 37 63
Fax (1-800) 567 54 49
E-mail: liberte@mediom.qc.ca

Renout Publishing Co. Ltd

5369 Chemin Canotek Road, Unit 1
Ottawa, Ontario K1J 9J3
Tel. (1-613) 745 26 65
Fax (1-613) 745 76 69
E-mail: order.dept@renoutbooks.com
URL: <http://www.renoutbooks.com>

EGYPT

The Middle East Observer

41 Sheif Street
Cairo
Tel. (20-2) 392 69 19
Fax (20-2) 393 97 32
E-mail: inquiry@meobserver.com
URL: <http://www.meobserver.com.eg>

MALAYSIA

EBIC Malaysia

Suite 45.02, Level 45
Plaza MBI (Letter Box 45)
8 Jalan Yap Kwan Seng
50450 Kuala Lumpur
Tel. (60-3) 21 62 32 98
Fax (60-3) 21 62 61 98
E-mail: ebic@tm.net.my

MÉXICO

Mundi Prensa México, SA de CV

Río Pánuco, 141
Colonia Cuauhtémoc
MX-06500 Mexico, DF
Tel. (52-5) 535 55 58
Fax (52-5) 514 67 99
E-mail: 101545.2361@compuserve.com

SOUTH AFRICA

Eurochamber of Commerce in South Africa

PO Box 781738
2146 Sandton
Tel. (27-11) 884 39 52
Fax (27-11) 883 55 73
E-mail: info@eurochamber.co.za

SOUTH KOREA

The European Union Chamber of Commerce in Korea

5th Fl., The Shilla Hotel
202, Jangchung-dong 2 Ga, Chung-ku
Seoul 100-392
Tel. (82-2) 22 53-5631/4
Fax (82-2) 22 53-5635/6
E-mail: euock@euock.org
URL: <http://www.euock.org>

SRI LANKA

EBIC Sri Lanka

Tirane Asia Hotel
115 Sir Chittampalam
A. Gardiner Mawatha
Colombo 2
Tel. (94-1) 074 71 50 78
Fax (94-1) 44 87 79
E-mail: ebicsl@shetlk

TAI-WAN

Tycoon Information Inc

PO Box 81-466
105 Taipei
Tel. (886-2) 87 12 88 86
Fax (886-2) 87 12 47 47
E-mail: outpage@ms21.hinet.net

UNITED STATES OF AMERICA

Berman Associates

4611-F Assembly Drive
Lanham MD 20706-4391
Tel. (1-800) 274 44 47 (toll free telephone)
Fax (1-800) 865 34 50 (toll free fax)
E-mail: query@berman.com
URL: <http://www.berman.com>

ANDERE LÄNDER OTHER COUNTRIES AUTRES PAYS

Bitte wenden Sie sich an ein Büro Ihrer
Wahl/Please contact the sales office of
your choice/Veuillez vous adresser au
bureau de vente de votre choix

Office for Official Publications of the European
Communities
2, rue Mercier
L-2985 Luxembourg
Tel. (352) 29 29-4255
Fax (352) 29 29-42758
E-mail: info-offi-opoce@cec.eu.int
URL: <http://publications.eu.int>

TA-66-05-951-SK-C

